

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Journalen NB3

Citation: Kierkegaard, Søren: "Journalen NB3", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 20*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Jette Knudsen; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2003 , s. 22.
Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-nb3-txt-shoot-id5c24770e-7e6f-4627-a6fd-c48f9544575c.pdf> (tilgået 31. juli 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 20

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.
[Læs CC0-erklæringen](#)

NB3:1

NB3:2

#

Hvilken uhyre Strenghed! Moses, den tro Moses, det udvalgte Redskab, blot fordi han een eneste Gang, og i et saa vanskeligt Øieblik tvivlede, altsaa end ikke lod være at gjøre Guds Villie, men tvivlende slog Klippen, altsaa i Forhold til et Mirakel, hvor det at tvivle om Klippen skal give Vand, ligger menneskeligt nærmest: til Straf kommer han ikke ind i det forjættede Land.

NB3:3

#

Gud havde Intet mod, at hiin jødiske Konge havde alle disse Skatte; men at han viste dem til Gesandterne - at han broutede af dem, og altsaa tog dem forfængeligt.

#

NB3:4

#

Derom er ingen Tvivl, at vor Tid, at overhovedet Protestantismen kunde behøve Klosteret igjen, ell. at det var til. »Klosteret« er et væsentligt dialektisk Moment i det Christelige, derfor maa vi ogsaa have det ude som et Sømærke, for at see hvor vi er - selv om jeg just ikke selv vilde gaee i det. Men dersom der virkelig i enhver Generation er sand Xstd. saa maa der ogsaa være Individuer, som have denne Trang. Hvad vilde Luther tænke, naar han nu skulde see sig om. At der altsaa i vor Tid er slet Ingen Flere af de Mennesker, hvem det Religieuse har overvældet - at vi Alle ere blevne saa stærke - ell. saa svage i Religieusitet! At de faae Analogier til saadanne Msker nuomstunder henvises til Daarekisten. Hvad vilde Luther tænke, at den Stand, der alene afgjørende (si placet) repræsenterer det Christelige: Præsterne, ere i den Grad verdsliggjorte i Statens Tjeneste (for ikke at tale om deres Indre) at de have mere næsten med at tælle Faar og Sviin, og a la Augustus med at tælle Msker, med at agte paa Skindødes Opvækkelse - end med at rive Xstheden ud af dens Skindød, ell. hvad der er værre af dens Skin Liv. Thi Skin-Død er ikke saa farlig, just fordi den synes endog Dødens Fare; men Skin-Liv er det Farligste af Alt - er uden Fare tilsyneladende.

NB3:5

#

.... Den Klogskab er ikke mange sure Sild værd; thi det

er ikke den Klogskab, hvorved det Gode fremmes og det Sande, men den Klogskab, hvorved han holder sig uden for alle Ubehagelighed[er] og Afgjørelser. Vil han roses for den Klogskab – saa gratulerer jeg hans Fjender

#

NB3:6

#

.... »Det er hans egen Skyld« Ja, det har han tilfælles med alle dem, som leed for en Overbeviisning, det var deres egen Skyld.

NB3:7

#

poetice.

Individualitets-Replik:

»Som det fangne Dyr en Gang hver Dag gaaer Buret rundt for Motions Skyld, eller maaler Lænkens Længde: saaledes maaler jeg ogsaa hver Dag Lænkens Længde ved at gaae til Tanken om Døden – for Motions Skyld og for at holde ud at leve.«

#

NB3:8

#

Man skulde have indset at netop min megen Gaaen paa Gaden successivt kunde være blevet et brugbart Middel mod Anonymitet. Det er yderst fatalt og fordærveligt, at just Banditerne og de Fornemme enes i Eet at leve skjult. Den feige Usling, der anonymt sidder og smører, og som personligt ikke har Courage til at lade sig see, han nyder tillige den Fordeel – at det jo er fornemt ikke at være seet. – O, men Tusinder og Tusinder og Tusinder dømmes og dømmes – og gud veed, hvor Den findes, som virkelig har tænkt Noget over Tilværelsen, ikke over hvilket Levebrød han helst skulde tage, ell. hvilken Pige han helst skulde tage o: s: v: bestandigt inden for dette blot Efterabende at gjøre som de Andre, men tænkt over Tilværelsen. – At

være Noget, naar man saa hele Dagen skal leve paa Gaden: det er en Kunst. At være Noget – naar man aldrig sees, er saare let.

NB3:9

#

Det er ganske rigtigt, at hvad Pøbelagtighedens Blade sige er Ingenting, og er at ansee for Ingenting. Men hvad derover glemmes er noget ganske Andet. Dersom [det] nemlig lykkes Bladet ved idelig og idelig at smøre om det samme Msk og ved Udbredelsen af Bladet at faae ham saaledes udpeget, at Pøbelen kan tage Kjende paa ham: saa er igjen summa summarum af al anden Mishandling og Forurettelse Intet mod dette.

NB3:10

#

Det er godt nok at prædike om at Verden er god og rar – og saa selv leve under en Osteklokke saa fjernt fra Mskene, fra enhver Berøring med – den gode Verden, og leve saaledes af Forsigtighed og Klogskab fordi man nok veed, hvad det kunde føre til at komme i Berøring med – den gode Verden.

#

NB3:11

#

Lev saaledes, at hvis Dit Liv fremstilledes paa Skuepladsen ville Tilskuerne græde af Begeistring – lev saaledes i Virkeligheden: saa vil Du, i Forhold til hvor høit [Du] nu naaer i at udtrykke Idealet, blive forhaanet, udleet, bespyttet, henrettet. Det er let at forstaae, det er msklig Nødværge mod Idealets Anstrengelse.

NB3:12

#

Det er mærkeligt nok, med det, der fortælles om Storken, at den naar Vandet er saa lavt, at den ikke kan drikke, kaster Steen i, til det bliver dybt nok. Det har jeg læst hos et Par Forfattere i Oldtiden, saa hos Montaigne, nu sidst hos Steffens i hans Religionsphilosophie.

#

NB3:13

Glæde over Tilværelsen

Hiin gl. Cancelliraad, der hver Aften naar Kl: var 10, stod i sit Vindue og talte med Vægteren og sagde: naa, er Kl. 10, ja saa vil jeg gaae i Seng, skulde der komme Nogen og spørge om mig, vil Du saa ikke bede ham at lægge min Maas.

NB3:14

#

.... i disse Tider, hvor man reent har glemt, hvad Lydighed er, især mod Gud, hvor Præsterne ypperligt vide at bunde og grunde i Guds Væsen, og i Gyldigheden af Mskets Forhold til Gud (men ikke at prædike), naar de sige, at det at »bede« er af 3 Grunde gavnligt. Sandelig er det at bede ikke mere værd, saa er det ikke værd at bede. -

NB3:15

d. 20 Novb.

Deri ligger egl. hele den moderne Tids Grundforvirring (som forgrener sig i Logik, Metaphysik, Dogmatik, og hele Tidens Levemaade) ell. Forvirringen ligger i Grunden deri: at man har borttaget Qualitetens svælgende Dyb fra Forskjellen mell. Gud og Msk. Deraf i Dogmatiken (fra Logik og Metaphysik) en Gudsbespottelsens Dybsind som Hedenskabet ikke kjendte (thi det vidste hvad Gudsbespottelse er, men just dette er glemt i vor Tid i det Theocentriske) og i Ethiken hiin frække Sorgløshed, ell. rettere, at der slet ingen Ethik er. Forvirringen er skeet paa mange Maader og er i mange Mønstre, men hovedsageligen dog saaledes. Som Mængden imponerer Konger, som Publikum imponerer Conferentsraader og Forfattere: saaledes vil tilsidst Generationen imponere Gud, nødsage ham til at give Kjøb, blive sig selv vigtig ligeoverfor ham, frækt trodse paa at være Mange o:s:v: Det er saaledes ikke egl. Tvivl i vor Tid og i den moderne Tid, men det er Opsætssighed. Forgjeves vil man bringe det Religieuse frem, man kan ikke komme til [at] anbringe dets Maskinerie, thi Jordbunden er Mose ell. Hængesæk. »Vi bliver sku alle sammen nok salige o: s: v:« er omtrent Omgvædet. Naar saa er, hvad vil saa Alt Dette med Religionens Trøst sige!

See ved denne Grændse, hvor saavel Smuglernes som Oprørernes Trafik foregaaer har jeg, om man saa vil faaet min Plads som en ringe Betjent, der paa enhver Maade, ved List ved Magt (Aandens nemlig) maa confiskere alle Sandsebedrag, og opbringe hine formastelige Indbildninger grundede i en Nærgaaenhed mod Gud, som hverken Hedenskab ell. Jødedom har kjendt Mage til, da det er et uhyre Falsum, en Forfalskning af Læren om Gud-Mennesket. - Til Løn for min Arbeiden maa jeg naturligviis være forberedt paa, at lide alt Muligt af Mskene, hvem det for det første ingenlunde kan være behageligt at rives ud af alle disse høittravende Indbildninger, hvori endnu bestandigt Sophister i Mængde bestyrke den.

Selv har jeg, saa dybt som vanskeligt Nogen kommer til at lære det af mig ell. ved mig, maatte lære ydmyget og tilintetgjort og sønderknuset, at et Msk. er Intet for Gud. Det er dette jeg skal lære fra mig, ikke directe, men indirecte. For at kunne det, holdes jeg bestandig selv i Underviisningen ved Gud, der, naar fornødent gjøres, strax lader mig begynde forfra paa at forstaae, hvad jeg, hvad et Msk. er for ham.

Min Opgave er i Sandhedens Tjeneste, dens Form væsentlig: Lydighed. Noget Nyt skal der ikke bringes, men overalt skal Springfjedrene sættes saaledes istand igjen, at det Gamle, aldeles det Gamle skal være som nyt igjen. Saalænge jeg lever, vil jeg, msklig talt, kun have Møie og høste Utak - men min Stræben vil staae efter min Død trods Nogens. Saalænge jeg lever kan jeg ikke blive anerkjendt, thi kun Faae kunne forstaae mig, og begyndte man paa, at ville anerkjende mig, saa maatte jeg af al Livsens Kraft ved nye Mystificationer, faae dette forhindret.

Den eneste Mand i min Samtid jeg har været opmærksom paa er Mynster. Men Mynster bryder sig blot om at sidde og regjere, i den Mening, at det er Sandheden, Sandheden bryder han sig ikke meget om, selv om den leed lige for hans Øine. Han kan kun forstaae, at Sandheden maa og skal regjere, at den just maa og skal lide gaaer over hans Forstand.

#

NB3:16

#

Saaledes forholder dog egl., efter Mynsters Begreb, Xstd. sig til det naturlige Msk. som Beridderens Kunst til Hesten, hvor det just gjælder ikke at tage Naturen bort, men at forædle den. Det er Xstd. er Dannelse; det at være Xsten omtrent hvad et naturligt Msk. i sit lykkeligste Øieblik kunde ønske sig at være som det Høieste, den ligelige, harmoniske Fuldendthed i sig

[a] som den tilredne Hest til den ikke-tilredne

selv og i sit Selv gennemarbejdede Virtuositet. Men naar man taler saaledes, er man da ikke som 100,000 Mile borte fra denne Tale om Forløseren som maatte lide i Verden og som fordrer Kjødets Korsfæstelse, al denne Qval, som Salighedens Veer, fordi der nu engang er en uendelig, en kvalitativ Forskjel mell. Gud og Msk, og Xstd. Rædsel er hvad dens Salighed er: at Gud vil være Læreren og Discipelen ligne ham. Skal Gud være Læreren saa maa Underviisningen begynde med at sprænge den Lærende (Msket). Anderledes kan det ikke være paa Grund af Qualiteten. Det nytter kun lidet at tale om at Gud er Læreren, og saa at ville lade Underviisningen reent msklig blot være en Forædning.

Paa mange Maader er Mynster selv Opfinder af denne Forvexling af Xstd og Dannelse. Men i en anden Forstand har han gjort overordl. Gavn, og har dog vist dybe Indtryk fra sin tidligere Tid. Skal det ikke komme til Slag mell. Xstd. og Verden, skal der ikke bæres Krigens Insignier, skal det saadan være Fred, saa er det sandeligen et Stort at der er en saadan Skikkelse som M. Han har løst en saare vanskelig Opgave. Vil man begynde Disputen saaledes, at man vil drage selve Begrebet »Stats-Kirke under Discussion, saa er M^s Stilling mislig – indrømmer [man] Statskirkens Begreb saa er M. Mesteren. Og det maa dog altid erindres, at det er en himmelraabende Uret, i at bedømme en Mand saadan udenvidere at ville slaae en Streg over de Forudsætninger, indenfor hvilke en Mand just er at bedømme.

Ære være Biskop M. Der er dog Ingen jeg har beundret, ingen Levende uden Biskop M., og det er mig en Glæde altid at mindes min Fader. Han staaer saaledes stillet, at jeg meget godt seer Mislighederne, klarere end Nogen der har angrebet ham. Men hvad jeg har at sige er af den Art, at det ypperligt lader sig sige, han ganske uberørt – dersom han blot ikke selv griber feil. Der er en Tvetydighed i hans Existents, som ikke kan undgaaes fordi »Statskirke« er en Tvetydighed. Men nu lader det sig ypperligt gjøre, at underskyde ham hele Opvækkelsens Moment indenfor det Bestaaende, – og saa staaer han end een Gang høit stillet. Griber han feil, saa han istedenfor med Eminentens Ophøiethed at sidde ganske rolig og holde Scepteret, og lade en Second-Lieutenant afgjøre Sagen, griber han feil, og troer, at han skal levere Slag, saa kan Ingen indestaae ham for Følgerne. Mit Corps er just den Undsætning han behøver. Seer han feil, saa har han ikke blot tabt mit Auxiliair Chor, det var det Mindste, men han har tabt sin egen Stilling.

NB3:17

#

»Myndighed« er hverken det at være Konge, ell. det at være Keiser, General, at have Vaabenmagt, at være Biskop, ell. det at være Politibetjent; men er det i en fast og selvbevidst Beslutning at ville ofre Alt, sit Liv for sin Sag; at tale en Sag saaledes, at man er enig med sig selv om Intet at behøve Intet at frygte. Denne Uendelighedens Hensynsløshed er Myndighed. Den

[a] det vil sige det er Begrebet Myndighed i Immanentsen, ikke det paradoxe Begreb: Myndighed.

[b] den Myndige henvender sig derfor altid til Samvittigheden, ikke til Forstanden, Skarpsindigheden, Dybsindigheden, til Msket, ikke til Professoren.

sande Myndighed er naar denne Sag er Sandheden. Derfor var just Pharisæernes Tale uden Myndighed, uagtet de jo dog vare de autoriserede Lærere, fordi deres Tale som deres Liv var i 17 Hensyns endelige Vold.

NB3:18

#

I Danmark, Levebrødets forjættede Land, dreier Alt sig om Levebrød. Ikke blot at alle eftertragte det, og berolige sig derved, nei, naar En vil uegennyttigt arbeide for en Idee men uden Levebrød saa taber han al Agtelse hos disse Folk paa Berget – thi det at eftertragte, at faae, at døvne i et Levebrød det er det Sædelige – det Andet det Usædelige.

NB3:19

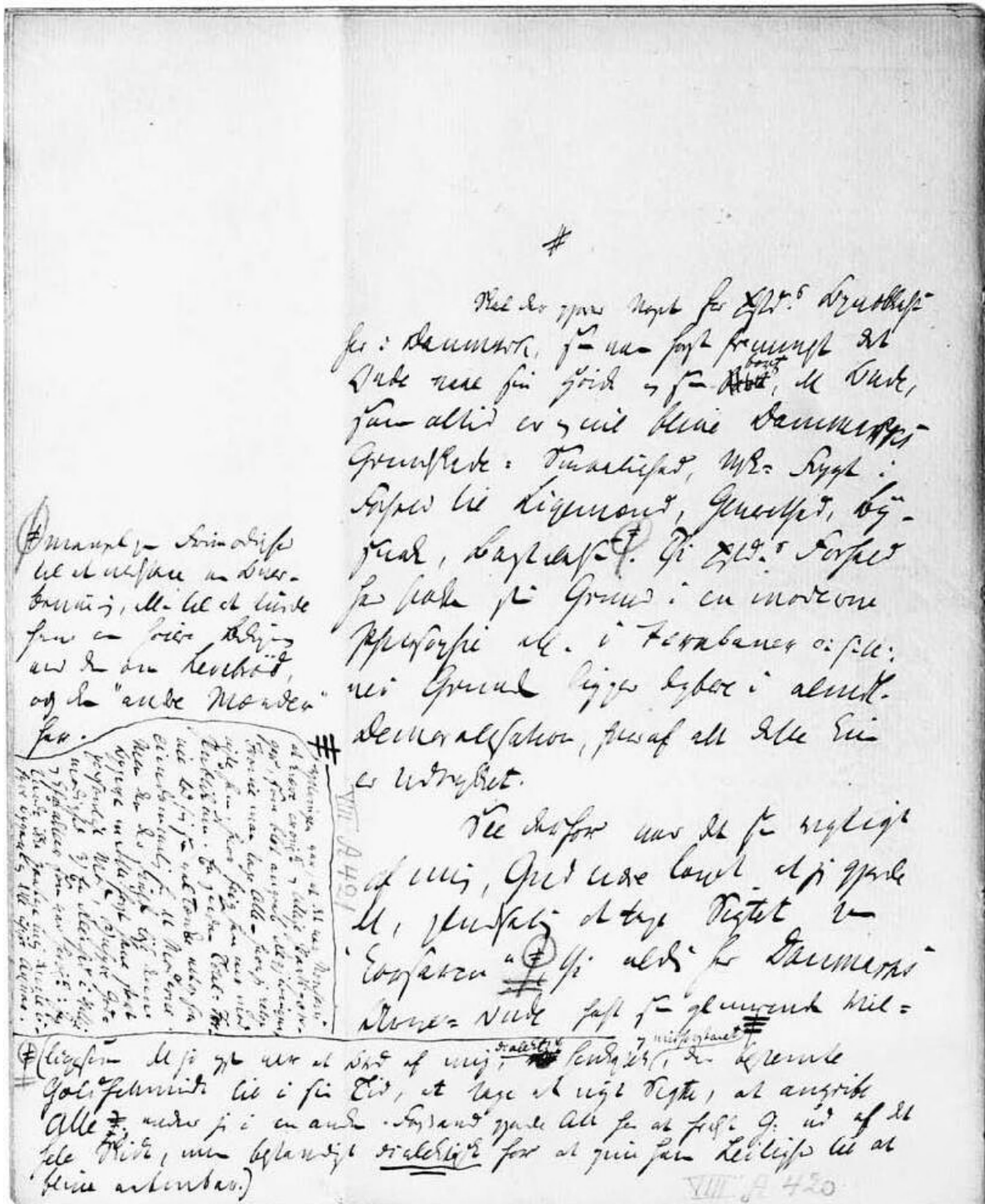
#

Det Tiden behøver er ikke et Genie – den har saa vist faaet og haft Genier nok, men en Martyr, En, der for at lære Msk. at lyde selv blev lydig indtil Døden, En, hvem Mskene sloge ihjel og see just derved tabte; thi netop ved at slaae ham ihjel, ved saaledes at seire, bleve de bange for dem selv. Det er Opvækkelsen som Tiden behøver.

#

NB3:20

#

Journalen NB3, s. [22] (NB3:20)

Skal der gøres Noget for Xstd.^s Opvækkelse her i Danmark, saa maa først [og] fremmest det Onde naae sin Høide og saa bort, det Onde, som altid er og vil blive Danmarks Grundskade: Smaalighed, Msk-Frygt i Forhold til Ligemænd, Generethed, Bysnak, Bagtalelse^a. Thi Xstd.^s Forfald har hverken sin Grund i en moderne Philosophie ell. i Jernbaner o: s: v: nei Grunden ligger dybere i almdl. Demoralisation, hvoraf alt dette kun er Udtrykket.

a Mangel paa Frimodighed til at vedstaae en Overbevisning, ell. til at turde have en høiere Bekymring end den om Levebrød, og den »andre Mænder« har.

See derfor var det saa rigtigt af mig, Gud være lovet at jeg gjorde det, pludselig at tage Sigtet paa » *Corsaren*«^b, thi aldrig har Danmarks Arve-Onde haft saa glimrende Vilkaar som da en trællesindet Jøde øvede Hersker-Magt med Trællesind. Fornuftens Gudinde i Frankrig var et offentlig Fruentimmer (hvor dybt epigrammatisk) Trælle-Herskeren var en Jøde-Dreng (hvor dybt epigrammatisk).

Det var efter redelig Overlæg^c en »god Gjerning af mig« det tør jeg paastaae indtil mit sidste Øieblik, velmeent netop mod alle de saa lumpent Forfulgte, og rask besluttet i Betragtning af, at jeg som personlig forbrød saa meget, maatte udsætte mig for meget. Til Løn væltede alt over mig, især alle de Daarer, som skulde takket mig ydmygst, at jeg vilde gjøre Noget for at betrygge deres personlige Sikkerhed. Ogsaa dette er i sin Orden: saaledes skal just christelig Selvfornægtelse lønnes.

Hvilken Lykke, at jeg har gjort det, hvor det beroliger mig. Nu vil det hell. ikke vare længe, maaskee neppe et Aar, førend just dette Skridt vil vise sig som min Legitimation – trods Nogen. Hvo skal forkynde Xstd? En Forhaanet, men vel at mærke En som kunde have haft Magten, just deri stikker Braadden.

Det der egl. har gjort, at Folk havde saa travlt med at ansee mig for gal, var, at jeg slet ikke var forstaaet. Man saa i mig en Mand, der aspirerede til at blive et høistæret dannet Publikums Yndling, faae Hurraer, blive Tidens »Genie« paa Stads. Man tog feil, man saa ikke i den første Linie jeg har skrevet, at jeg var en Bods-Prædikant.^d Havde jeg været det, man ansaae mig for, nu ja, saa var det afsindigt. Men man tog feil. Og havde en Bodsprædikant i almdl. Stiiil gjort hvad jeg gjorde, saa havde det været forkeert, thi saa var Tiden sluppet fra at blive indirecte dømt, fra at blive aabenbar i al sin Usselhed og Selvmodsigtelse – dertil hjalp mit Incognito.

NB3:21

#

Skal man leve sammen med Daarer, maa man være forberedt paa at blive forhaanet – hvis man da ikke vil bedrage dem, thi saa gjøre de En til Konge og tilbede En.

NB3:22

#

b (ligesom det jo ogsaa var et Ord af mig, dialektisk henkastet og misforstaaet^a, der bestemte Goldschmidt til i sin Tid, at tage et nyt Sigte, at angribe Alle; medens jeg i en anden Forstand gjorde Alt for at frelse G: ud af det hele Skidt, men bestandigt dialektisk for at give ham Leilighed til at blive aabenbar.)

a Yttringen var, at det var Nonsens at være ironisk og tillige Partigænger, som blot angreb Regjeringen, Ironie maa tage Alle – hvor jeg netop viste ham, hvor feig han var mod Publikum. En saadan Total-Ironie lod sig saa vel tænke netop som eiendommelig for det Moderne. Men den der skulde løse denne Opgave maatte 1) først have stort personligt Mod, 2) uhyre Godmodighed 3) En Reenhed i Villie og Charakter som var heroisk: Jeg turde ikke paatage mig denne uhyre Opgave og dette uhyre Ansvar.

c msklig talt

d Det lod sig da heller ikke saaledes see, eihell. var det den Gang saaledes min Tanke, men min Tanke var det at blive Præst. Da jeg begyndte at skrive *Enten – Eller*, da havde jeg faaet ved et ulykkeligt Forhold til et andet Msk. mit Livs Grund-Skade og Qval endnu een Gang rippet op og potenseret, og derved forstaaet, at min Existents msklig talt var sat paa Grund for hele mit Liv. Saaledes blev jeg Forfatter.

... Og derfor vil just engang ikke blot mine Skrifter, men netop mit Liv, hele Maskineriets intrigante Hemmelighed blive studeret og studeret. Jeg tør ogsaa indestaae for, at der neppe er nogen Diplomat der har saa god Overskuelse over en Tid, medens han derhos staaer nede paa Gaden, og seer hver Enkelthed, som jeg. Hvorledes Gud er min Hjælper, glemmer jeg aldrig, og derfor er det jo ogsaa mit sidste Ønske, at Alt maatte tjene til hans Ære!

NB3:23

#

... Det er dog sandt: det er saligt at lide Forhaanelse for en god Sag; man kan ikke blot holde det ud, men det er saligt!

#

NB3:24

#

Det er dog Frugten af Velvære og gode Dage og Livs-Nydelse paa enhver Maade, at Mynster tilsidst troer at alt dreier sig om et Levebrød, og mener bedst derved at beherske Mskene. »Hvad vil Mag.Kierkegaard«. »Nu ja, det er virkeligen en ualmdl. flink Candidat; skjøndt han ikke er saa gl. og hans Ancienitet ikke stor, saa kunde man dog nok give ham et stort Levebrød, i en behagelig Egn.« Pro dii im[m]ortales.

Men Mynster holder ud, det maa man sige. Skal Livet sammenlignes med et Bal, saa er Mynster ikke af dem der tager tidligt hjem fra Ballet. Endnu i sit 72^d Aar er han med, og venter paa den sidste Rundenom.

#

NB3:25

#

Graa-Veier er der noget meget mere Forbarmende i end i Solskin, det er som en Udvikling af det Thema, at selv det Ubetydelige, ja det Forspildte kan der blive Noget af. Og Graa-Veier viser sig skjønnere jo længere man seer derpaa.

NB3:26

#

Det er nu godt nok med den Tale, at hvis man selv var Den, der var bleven helbredet ved et Mirakel, ell. fra en anden Side: at dette hænder rigtignok ikke os, men vi maa dog trøste os ved det Mindre. Men sæt nu, det var, som det jo var i hiin Tid for 1800 Aar siden, at det at blive saaledes helbredet betydede tillige at blive udstødt af Synagogen (cfr. Joh IX, den Blindfødte). O, det gaaer dog ikke saa let, som i en gesvind Præsts Snaksomhed i Taaget. Man kan nu eengang ikke have verdslig Fordeel af Xstus. Var der ikke Mangen, der hell. vilde vedblive at være blind end at faae sit Syn paa det Vilkaar!

NB3:27

#

Der kan ikke let tænkes noget Taabeligere end den Sludder om at en heel Tid er reformatorisk. Det er igjen en Yttring af denne væmmelige Leflen med Alt, at man vil være Alt men bestandigt uden Fare og Anstrengelse. Thi deri ligger just Faren men ogsaa Epigrammet og Opvækkelsen: at Reformatoren staaer ene i den hele Verden - men tillige udtrykker, at Gud formaaer dog mere end alle Individier og General-Forsamlinger. Og naar det saa kom til Stykket, at dette Opløb af Reformatorer blev taget Enkelt, og bragt blot i en lille Smule: der har vistnok aldrig levet en feigere Slægt end denne væmmeligt slikvurne, som nu bryster sig af at være d. 19^d Aarh.

#

NB3:28

Af et Forord.

... Hiin Enkelte, som jeg med Glæde og Taknemlighed kalder min Læser, der oprigtigt og med Alvor følger min Stræben, vil jeg bede ikke at tabe Lysten eller Taalmodigheden, fordi der arbeides saa stærkt. Jeg har ikke bedet før; men har han troligt holdt saa længe ud med mig, saa vil jeg ogsaa gjerne engang bede ham, at holde ud fremdeles. - Om Daarskab eller Misundelse skulde ville gjøre Kiøbenhavn til en Kjøbstad, og det til en Forbrydelse i Kiøbstaden Kiøbenhavn at være mere end almdl. begavet, eller ualmindelig flittig: nu vel, jeg beder kun Gud, at han vil give mig Styrke og Velsignelse til at kunne begaae denne Forbrydelse, og takker ham for, at det hidtil er forundt mig. Der er som bekjendt, ingen Magt saa herskesyg som Dumhed - naturligt, den er jo ogsaa, i Sandhedens Forstand, kun meget maadeligt sit Herredømme sikkret. Og der er dog ingen Magt saa væmmelig grusom ell. i at være grusom saa væmmelig som Pøbelagtighed, og det forstaaer sig

den har jeg rigtignok stødt for Hovedet eller slaaet for Panden – just for at gjøre Mit til at omfrede den gode Aand i Danmark, at denne igjen kan frede om begunstige og opmuntre sine ægte Børn, istedenfor at offre disse i en Afgudsdyrkelse til en udansk Aands Tjeneste.

NB3:29

#

Af den Tale om Høihedens Bekymring

(i Hedningenes Bekymringer)

... Det var derfor ogsaa Tilfældet til andre, naturligviis mere fordærvede og forfinede Tider, da Tiltroen mellem Menneske og Menneske ikke var saa stor som i disse oprigtige og redelige Tider, da man ikke var saa troskyldig, som i disse troskyldige Tider, det var Tilfældet, at man havde lidt barnagtig Mistro til disse msklige For[sikkringer] om i sit Inderste o: s: v:.. Man gjorde da for en Forsigtigheds Skyld (thi man betragtede det ingenlunde som det Høieste ell. det Afgjørende, snarere som en Øvelse for Begyndere) lidt Alvor deraf, man bortgav virkelig (hvad Xstus raader den rige Yngling) sin Rigdom og blev bogstaveligen fattig, man opgav virkeligen den verdslige Ære og Anseelse og blev bogstaveligen forhaanet, bespottet maaskee efter Skriften (Luc 18, 32) bespyttet; man nedlagde virkeligen den jordiske Høihed og blev bogstaveligen et ringe Msk – udleet af de kloge Christne, at man var gal nok til at lade sig mærke med Noget, taabelig nok til at lade sig forstaae med, at man forstod den hellige Skrift, og hvorom Talen var ligefrem efter Ordene, istedenfor som de kloge og oplyste Xstne aandrigt at lade som Ingenting, at leve hedensk lysteligt trods nogen Hedning, at besidde eller eftertragte de jordiske Goder trods nogen Hedning, og saa tillige være Christen, maaskee endog christelig Præst og altsaa endog tjene Penge ved denne fordeelagtige Omsætning. Det var til andre, naturligviis fordærvede i allehaande Usandhed og List og Underfundighed mere indviede Tider, hvor selvfølgeligt Tilliden mell. Mand og Mand var tabt, og Mistroen stor til disse menneskelige Forsikkringer om i sit Inderste o: s: v: det var Tilfældet, at naar en Mand ell. Kvinde forsikkrede, at der kun var Een, som var den Elskede, at man kun elsker een Gang, det var Tilfældet, at man fordrede, naturligviis i Betragtning af Tidernes Fordærvedhed, at det udvortes Liv ogsaa udtrykte det. Men i vore eenfoldige, redelige, oprigtige troskyldige Tider, hvor, ligesom Eiendomssikkerheden er bleven saa stor, at det hverken gjør fra ell. til, om man lukker sin Dør, saaledes ogsaa Tiltroen mellem Mand og Mand er bleven den størst mulige – naar der En forsikkrer det, om end hans udvortes Liv udtrykker det Modsatte, man troer ham alligevel, den gjensidige Tiltroe er saa stor, at Forsikkringen egl. gjør hverken fra eller til. Vi troe alle hinanden, at vi i det Inderste o: s: v:; vi have næsten vor Morskab af – dog nei, bort

med Spøg naar Talen er om Tidens Alvor – vi sætte
aandeligt en Ære i, at vort udvortes Liv udtrykker det
Modsatte, thi vi veed med os selv og med hinanden
indbyrdes, at vi i det Inderste o: s: v:; vi smile
aandeligt ad hiin Usikkerhed og Mistillid til sig selv,
der maatte tage Udvertsheden til Hjælp, thi vi ere
sikkre nok paa os selv, at vi i vort Inderste o: s: v: Nu,
i ethvert Tilfælde er det ganske beqvemt, saa ethvert
Huus maa sørge for at have en saadan
Beqvemmelighed.

NB3:30

#

... Du taler om at ville søge Trøst hos Xstum, nu vel
men tag Dig dog derfor i agt, at her ikke er noget
Egoistisk. Du skal jo ligne Xstum. Nu vel, saa forsøg
det, just naar Du selv lider meest, saa blot at tænke
paa at trøste Andre; thi det gjorde han. Opgaven er
altsaa ikke at søge Trøst – men at være til Trøst. At
søge Selskab med Spedalske, Foragtede, Syndere og
Toldere.

NB3:31

#

Hav egregie til theologisk Attestats, vær ovenikjøbet
den flinkeste blandt alle Egregiister, staae paa Høiden
af Tidens Dannelse – og læs saa engang eet af hine gl.
theologiske Skrifter af en ordl. Sjælesørger – og lær
saa at væmmes ved al Din Viden, qua theol. Viden –
lær at væmmes ved dette gudelige Pølsesnak om
Søndagen, dette Afhandlings-Piat, som Intet beviser
uden dette Ene, at det er Hønsetyv han der staaer og
ramser det op, især naar han dertil sveder og aftørrer
Taarer.

NB3:32

#

NB.

Summa summarum af den Orthodoxie (der dog ikke
blot mener sig at være Orthodoxien men ovenikjøbet
bliver sig selv vigtig ved at værges Xstd. mod
Spekulation, mod Feuerbach, mod Gjendøbere o: s: v:)
er dog dette: Xstd. er det Høieste og det Dybeste, det
Eneste, som kan kaste den sande Glands over dette
Liv (dette er af Vigtighed for Blikkenslagere), uden
den er Glæderne dog tomme, og Sorgerne tage
Magten fra En; Enhver Dybere han holder sig derfor til
Xstd. – Godt, naar saa er, er det intet Under, at Xstd.
med Held har kunnet lade sig introducere i de
fornemme og dannede Kredse, naar den selv er saa
fornem.

Men hvor i al Verden er i hele denne Orthodoxyens Ramse Plads for dette Xstlige, det Afgjørende, det om at Evighedens Alvor venter bag ved, Dommen, at Du skal antage Xstd, at Xstd. slet ikke saaledes forudsætter Trang ligefrem forstaaet hos det naturlige Msk (hverken det dybe ell. det eenfoldige) til Xstend, og derfor mener, at den selv maa befale hvert Msk. at blive Christen, thi ell. blev han det aldrig.

Dersom der var en absolut Monark, som havde en kløgtig Minister, der ved at vise at denne Konge var den viseste og bedste og dybsindigste og klogeste og meest velmenende o: s: v:, fik alle Undersaatter vundne for ham: hvad saa? Var saa Kongen tjent med det, og var saa denne tro Minister ikke, uden maaskee selv at forstaae det, en Forræder. Hvad fordrer det Absolute? Absolut Underkastelse o: Underkastelse som kommer fra et »Skal«. Saasnart Overveielser er begyndt om o: s: v:, saa naaes aldrig mere absolut Underkastelse. Saalidet som en Kanon, der er rund, kan skyde en rund Kugle fiirkantet ud: lige saa lidet resulterer absolut Underkastelse, Lydighed af en Overveielse om o: s: v:. Overveielser, den første Begyndelse paa at overveie er Frafaldet, Oprøret.

See, her ligger Missionen i vor Tid. At forkynde Xstd. behøves ikke den er saamænd forkyndt nok, men dette »Du skal« det er det, som Missionairen i Christenheden har at forkynde. Men dette har Præster og Biskopper ikke forstaaet, og om de havde forstaaet det, de turde ikke gjøre det. Og det forstaaer sig, at gaae ud i Verden med den Bevidsthed, ell dog med Haab om og Udsigt til at dette »Du skal« som man forkynder skal gjøre En selv til den Herskende: nu ja det behager et Msk. Men at gaae ud i Verden med den Bevidsthed, at idet Du forkynder dette »Du skal«, saa slaee de Dig maaskee ihjel, og selv om de ikke gjøre det, saa kommer Du dog aldrig til at herske over Andre, da dette »Du skal« angaaer Dig selv: see det smager ikke Mskene.

Den hele moderne Tid har overalt tabt Forestillingen om, at der er et »Skal« til, i Politik fremfor Alt. Ved Hjælp af Orthodoxyen har Xstd. ogsaa tabt sit »Skal«. See her stikker Ulykken. Man behøver ikke at være en Prophet, for at see, at det vil koste adskilligt for at faae dette Forhold ordnet igjen, koste de redelige Missionaire lige saa meget som det engang at indføre Xstd. i et hedensk Land; thi nu gjælder det at indføre den i Xstheden.

Hvad er det Eiendommelige, det Specifike ved »Prædikenen«. Det er 1) først, at den holdes af en Præst. En Præst er hvad han er ved Ordinationen. Her er Forfargelsens Mulighed. Paradoxet. Dette er i disse Tider saa aldeles glemt, som havde man aldrig vidst det. Alt er Sladder om Genie og Talent og Studier og Stemme-Veltalenhed og at Præstekjolen klæder godt o: s: v:. 2) For det andet: Myndighed. En Præst skal

bruge Myndighed, han skal sige til Mskene: I skulle, det skal han, om de saa sloge ham ihjel, det skal han, om saa alle faldt fra Xstd., medens Alle ville antage den hvis han sagde: jeg udbeder mig et høistæret, dannet Publikums skaansomme Overbærelse for disse evige Sandheder.

#

NB3:33

#

Den moderne Tids hele Forvirring og Ulykke lader sig sige med eet Ord: den har taget Xstd. forfængelig. Lige saa lidet som en Matros, der bander, tænker det Mindste ved det Guds Navn, han nævner: saaledes tænker man ligesaa lidet ved at man er Christen, hvad man siger man er. Præsterne præke og høres omtrent lige saa godt som Vægterne raabe og høres – og Vægterne forkynde jo ogsaa Xstd. Til sidst bliver det vel Frugten af Reformationen, aldeles at afskaffe Præsterne og at nøies med Vægterne.

NB3:34

#

Saaledes er Forholdet. Den, der forkynder Christend. (Præsten) og saa overordl. orthodox, mod alle Kjætterier, og paa den anden Side ikke uden Sved og Taarer: han generer sig dog for at sige om sig selv, og han har formdl. ogsaa generet sig ved at gjøre det: jeg har antaget Xstd., fordi jeg skal det, fordi det er Gud, der befaler. Nei, han har antaget Xstd. fordi den er saa dybsindig, og saa høi. Aha! Vi faae nu at see om Evigheden vil antage ham. Al denne Sludder om Dybsindighed hvad er det andet end »for denne vanartede Slægt«, som man da selv tilhører i intimt Slægtskab, at skamme sig ved Xstd., at skamme sig ved Christus.

Man vil saa gjerne vinde Mskene for Sandheden. Og for at gjøre det, giver man dem en Usandhed – og vinder rigtignok Mskene. Hvad er det Andet end at skamme sig ved Sandheden, skamme sig ved [at] staae ene. Thi der er her intet Hovmodigt, just fordi her ikke er Tale om det Dybe og det Dybe, som maaskee Andre ikke kunne forstaae, men om at ville forstaae dette Fattige: Du skal.

Men man generer sig ved at adlyde Kongen fordi han er Konge – saa adlyder man ham, fordi han er klog. Man generer sig ved at adlyde Gud fordi han er Gud, saa adlyder man ham – fordi han er et meget stort Genie, maaskee næstendeels det største, endog større end Hegel.

[a] Saaledes al det om det Dybe og Dybsindige, og det »Mageløse,«

NB3:35

#

Blosiusp. 613.

Amor Jesu me afficit; Ejus odor me reficit;

In hunc mens mea deficit; Solus amanti sufficit.

NB3:36

#

Fredags-Talerne kan dog ikke dediceres til Mynster. Jeg vilde det saa gjerne, mindende min Fader. Det var ogsaa ingen almdl. Dedication, men just i det Øieblik, da jeg sætter et Slags Punktum om ikke her saa dog i min Stræben og paa den høitideligste Maade, da at tilegne ham det, det var, som jeg ønskede det, igjen en Concentration af Veneration. Men det lader sig ikke gjøre. Min Gang gennem Livet er for tvivlsom m: H: t: om jeg skal nyde Ære og Anseelse ell. forhaanes og forfølges til at jeg kan dedicere nogen Levende mit Arbeide; og dernæst er der dog alt for betydelige Differentser mellem os. En saadan Dedication kunde baade paa den ene og paa den anden Maade vikle min Sag forkeert ind i Endelighedens Forhold.

NB3:37

#

Dersom En hver 2^{den} Maaned vilde underrette et høistæret Publikum især saadan under Haanden om, at nu havde Hertz igjen en Bog under Arbeide, som heed o: s: v: – det vilde blive læst med Glæde. Men vee ham, om [han] virkelig gjorde Alvor af at arbeide efter den Maalestok, selv om han kunde det, selv om det var nok saa ypperligt! Thi hvad vil man? Man vil have Noget at snakke om, især saadan underhaanden.

#

NB3:38

1ste December 47..

Jeg har nu ordnet og anlagt igjen den *Bog om Adler*. Alt er nu ved Anretningen gjort saa lyst og gjennemsigtigt som muligt.

Bogen er ubetinget fortjenstlig. Men Ulykken er, at der vist er meget faae i vor Tid, der have saa megen Religieusitet, at de kunne have Gavn af den. Am Ende har dog Adler med al sin Forvirrethed meget mere Religieusitet end de Fleste. Dernæst er Ulykken, at man saa kommer i Berøring med det forvirrede Msk, som ikke har Noget at bestille, og derfor vel vil skrive og skrive. Men saa faaer hele Sagen en forkeert Stilling. A. er dog i Bogen en Nebensach, men hvor let, at Sagen faaer den Vending: at det skulde være en Hanefægtning mell. A: og mig for et nysgjerrigt Publikum.

Nei, lad saa hell. Adler fare. Saa bliver Bogen smaa Afhandlinger. I denne H. er nu ogsaa alt ordnet, ved Hjælp af at lægge tilrette til Bilag.

Indholdet vil saa blive.

1) Noget om Præmisse-Forfattere. (det er Indledningen) den kan saa ende saaledes: som Lichtenberg i mine Tanker lykkeligt i ethvert Tilfælde rigtigt har gjort opmærksom paa, at der er en Art af Prosa, en meget udbredt Art, som maa kaldes Candidat-Prosa: saaledes vilde jeg herved indføre den terminus: Præmisse-Forfattere.

2) En Præmisse-Forfatter paa et Aabenbarings-Faktum. (Slutning af Indl.)

3) En Aabenbaring i Samtidighedens Situation.

Hypothesis: der antages, at en Mand nu pludselig traadte frem og beraabte sig paa en Aabenbaring, hvorledes vilde dette vise sig?

4) Bilag I. De dialektiske Forhold: det Almene, den Enkelte, den særlige Enkelte.

5) Bilag II. om Forskjellen mell. et Genie og en Apostel.

6) Mag.Adler som Satire over den hegelske Philosophie og vor Tids Xstd.

NB3:39

#

... Nei i Forhold til de christelige Qualitets-Kategorier er der for Privat-Docenter og Licentiater egl slet Intet at gjøre. Men vel var det maaskee meget om at gjøre, at det maatte behage Styrelsen at sende en Betjent, der paa den høfligste Maade af Verden kunde fjerne disse Herrer, dette Opløb fra det Hellige. Maaskee kan jeg anskueliggjøre dette Optrin. Jeg var engang Vidne til en meget pragtfuld Begravelse. Liget skulde begraves paa Garnisons-Kirkegaard med militair Honeur. Et uoverskueligt Følge, en uhyre Menneske-Masse var samlet. Processionen begyndte. Med overordentlig Anstrengelse, skjøndt næsten bragt til Fortvivlelse, var det hidtil lykkedes den commanderende Politie-Officiant at holde den uhyre Msk-Masse fra at trænge ind paa Kirkegaarden. Han saae, det kneb; Alt gjaldt om at faae Porten lukket og saaledes det svælgende Dyb befæstet, Qualitets-Forskjellen, dette distinguendum est inter et inter. Den første Deel af Følget, det indbudne, var lykkeligt og vel kommet indenfor og i en processions høitidelige Optog. Men det frivillige Følges lange, lange Række stod tilbage – og han maatte øiensynligt tabe. Hvad gjør saa Officianten. Hurtigt deler han Betjentene i to Dele. I Spidsen for den ene kaster han sig selv endnu engang mod den larmende og rasende Pøbel; den anden Deel beordrer han at falde i Ryggen paa det frivillige Følge, for ved Hjælp af Stokke-Prygl at faae dem til at skynde sig med at komme ind paa Kirkegaarden. Det lykkedes. Porten blev derpaa lukket, Qualiteten befæstet. Lad os dvæle ved Situationen. Naar man er en alvorlig Mand, naar man ovenikjøbet har Liigkappe paa, naar man aldeles uindbudne og uanmodet frivilligt har besluttet sig til at vise en Afdød den sidste Ære, saa at behandles saaledes! Naar man som frivilligt Følge har den skjønneste Udsigt til imorgen paa det Høitideligste at blive takket – saa idag, midlertidigt at bringes i den maaskee af alle latterligste Situation: en Mand i Liigkappe, en frivilligt Følgende, der nødsages til at springe i kort Gallop efter Takten af en Politistok! Og saaledes ogsaa, naar det fra Slægt til Slægt har sat sig fast, at det er Alvor dette Dybsindige, denne Grunden og Grublen om hvorledes det er at forstaae med Pauli Omvendelse og Aabenbaringer; naar Privat-Docenten, hævdet ved Aarhundreder, med afmaalte, alvorlige, lange, gravitetiske Skridt^a bestiger Cathederet for at foredrage dette Dybsindige: at saa en Betjent skulde bruge Stokken mod denne alvorsfulde Skikkelse, at saa en Betjent ved at bruge Stokken skulde forvandle ham og hele denne Alvor til Fjas – for at indsætte Alvoren, Qualiteten i sin Ret!

a (ja, som En der følger Liig, som Holberg siger: han gaaer saa astadig og sædelig som En der følger Liig)

#

NB3:40

#

Af den *Bog om Adler* 1ste Capitel en Passus som ikke blev brugt.

[a] NB.den Deel af Cap 1 blev i den ny Omarbeidelse forlagt til Bilag 1, men hell. ikke denne Passus der brugt.

.... Derpaa kunde han den Extraordinaire (thi hans ubetingede Taushed indtil videre gav ham ubetinget Raadighed) maaskee have leveret en digterisk Fremstilling, hvori han havde skildret en Dæmon, der kjendte vor Tids Mangel paa Religieusitæt, vor Tids Christenhed; en Dæmon, som udsendt af Djævelen, for at vise, hvilken Christenhed det var, for at haane den, selv blev Præst, han der i sit Hjerte ikke blot var Hedning men en Mephistopheles. »De Tider vare forbi, da Djævelen streed mod Christend., den Gang var der nemlig virkelige Troes-Helte, og virkelig Xstd. Nu fandt han end ikke dette Umagen værd. Ganske sikker paa at have seiret morede han sig nu blot ved at lade en af sine Udsendinge blive Præst, ikke for at forføre de Xstne, behøves ikke, nei for at spotte den Xsthd, som er bleven en Titulatur. Dæmonen blev da Præst – uden Vanskeligheder (deri laae Epigrammet!) og derpaa nedlagde han selv Embedet.« Dette var at skrue sin Extraordinaritet om muligt end lavere ned.

NB3:41

#

P.L. Møller har nu haft den Frækhed at udgive sine samtlige Bladartikler (fra *Kjøbhposten*, *Flyveposten*, *Figaro* o: s: v:) i to Bind. Jeg har naturligviis øieblikkeligt sendt Reitzel dem tilbage. Her er imidlertid et lille Træk, som lod sig benytte i en Vaudeville, hvortil P.L.M. var brugelig. Han har faaet offentlig Understøttelse. Blot man skrev en Artikel derom, Titlen var nok: P.L. Møller – offentlig Understøttelse!.

Der har vistnok aldrig nogensinde i Bladene været saa meget Tale om En, der har faaet offentlig Understøttelse, som P.L.M., der ganske rigtigt for om muligt endnu længere at drage Profit deraf, ikke reiser. Hver Øieblik har man læst i et Blad, der vil udkomme en Bog af Hr P.L.M, som derpaa agter at tiltræde en Kunst-Reise, hvortil han har faaet offentlig Understøttelse. Saaledes har jeg læst bestemt 7 a 8 Gange, og nu igjen paa Omslaget. Sagen er denne, han indseer meget godt, at det er en Slags Anbefaling, at have offentlig Understøttelse, og derfor omtaler han det saa tidt, han føler vel, at hans Livs

Usselhed trænger til enhver Bistand. Dette er Plattenslageriet ganske ligesom disse lurvet-fornemme Kunstner-Tiggere, som beraabe sig paa Hs. kongl. Høihed Kronprindsen ell. Kongen. Det er uforsvarligt at give et saadant Msk. som P.L.M. offentlig Understøttelse. Jeg siger det ikke for de lumpne 500rd, han maatte for mig gjerne faae 1000, naar de udbetaltes ham paa Ladegaarden, men det er at compromitere Nationen, at lade et saadant Msk. faae off. Understøttelse, og det er at fornærme Andre, som faae den, og det er at krænke den bedre Aand i den yngre Slægt.

Men jeg har gjort nok for det Almenes Skyld i Forhold til P.L. Møller, og for min egen Skyld bryder jeg mig ikke om Noget. Kun denne Form af Plattenslagerie, paa den Maade at benytte en offentlig Understøttelse er maaskee værd at erindre for en anden Gangs Skyld til reent digterisk Brug.

#

NB3:42

Der kunde skrives en Bog

Vink til at belyse den moderne

religieuse Forvirring

i

Aphorismer.

Just ved den Form (det Glimtende) belyses den maaskee bedst thi en streng Udvikling af visse Begreber, som Tiden reent har glemt, vilde maaskee blive nærende for Sygdommen: det Docerende. I ethvert Tilfælde vil jeg maaskee engang selv turde gjøre det, ell. maaskee min Efterfølger.

Her vilde saa benyttes hvad der findes i disse Journaler. Om »Myndighed«, om Forholdet mell. Gud og Msk, om Missionen i den nuværende Christenhed o:
S: V:

#

NB3:43

#

Jeg kan med et besynderligt Frimurerie gjøre disse Ord af Digteren til Motto om en Deel af mit Livs Lidelse

Infandum me jubes Regina renovare dolorem.

NB3:44

#

Den Pige har gjort mig Bryderie nok. Nu er hun da – ikke død – men lykkelig og vel gift. Det sagde jeg samme Dagfor 6 Aar siden – og blev erklæret for den nedrigste af alle nedrige Skurke. Besynderligt!

NB3:45

#

Om det moderne Prædike-Foredrags Hyklerie.

Man taler ell. om, at den og den Præst er en Hykler. Sligt kommer egl. ingen Tredie ved. Det her skal tales om er noget Andet, er det i selve den objektive Bestemmelse af det moderne Prædikeforedrag indeholdte Hyklerie. Spørgsmaalet er ikke om den enkelte Præst mener hvad han siger, men Sagen er, at der ordentligviis, eksistentielt, er ingen Mening i det moderne Prædikeforedrag, at det er en Umulighed at existere der efter, fordi det er Nonsens. Men saa er det Hyklerie, thi det at prædike skal just staae i det nærmeste Forhold til det at existere.

NB3:46

#

Dersom Christus havde sagt »saaledes har jeg nu levet og lidt, Sligt har I ikke at befatte Eder med, I skulle blot holde Eder til mig og saa lade Alt være godt« – og saa En vilde nei det vil jeg ikke lade mig nøie med, jeg vil stræbe at ligne Xstum: saa var det Anmasselse; og dette er omtrent Mynsters Theologie. Men forbarmende Gud her er jo netop det Christelige udeladt, thi det er jo just Xstus der formaner og opmuntrer, ja der byder og befaler at ligne ham. Hvad

er Xstd? Det er Læren om og Veiledning til at ligne Xstus. Det er som oftest Sviig dette med at holde sig til Xstus, og saa være glad ☺: være glad i ganske andre Categorier. O, idel, idel Bedrag, hvor man vender sig.

NB3:47

#

Blosiusp. 407.

Totius perfectionis verissima regula hæc est: esto humilis, et ubicunque te ipsum inveneris, te ipsum relinque.

#

NB3:48

#

O, at jeg dog over al denne Vigtighed med at lide for en god Sag, at udlees og forhaanes (i hvilket Forhold jeg vistnok msklig talt har himmelraabende Ret, og hvad der med Guds Hjælp ogsaa skal blive til Gavn for den gode Sag) ikke glemmer det langt Vigtigere: hvad jeg personligt forbrød. Ogsaa derfor har jeg saa ogsaa ofte ønsket, at trække mig tilbage, for at finde en mere passende Situation for Angerens Inderlighed. Det har været mit Ønske oprindeligt. Men en præstelig Virksomhed er dog egl. hell. ikke Situationen. Derfor bliver jeg paa den Plads, der dog er mig anviist, men bedende Gud, at jeg for alt ikke maatte løbe surr i det, forvexle hvad Ret jeg kan have imod Mskene qua Forfatter o: s: v:, med hvad Uret jeg har mod ham. Just fordi jeg saa dybt har følt, hvad jeg for Gud er skyldig, og af den Grund ingen Lyst har haft til at tjene Verdens Penge ell. dens Ære og Anseelse, just derfor veed jeg, at jeg efter msklig Evne, har gjort min offentlige Virksomhed saa reen og saa uegennyttig, som mulig, og just derfor veed jeg, hvor oprørende man her gjør mig Uret. Men alt Dette vedkommer jo slet ikke mit Forhold til Gud, uden forsaavidt jeg da ved at finde mig i Alt uden at knye, med Taknemlighed tagende det af Guds Haand, vinder Naade for ham.

#

NB3:49

#

Ak, ja jeg tilstaaer det, det beskæftigede [mig] meget og i megen Inderlighed, at kjende ethvert fattigt Msk. som kjendte mig, at huske paa at hilse ethvert Tjeneste-Msk, som jeg havde det mindste Forhold til, at huske, at sidste Gang jeg saae ham, havde han været syg, og at spørge til ham. Jeg har aldrig i mit Liv, ikke naar en Idee beskæftigede mig meest, havt saa travlt, at jeg jo kunde have Tid til at staae stille, hvis et fattigt Msk. talte til mig. Er dette da en Forbrydelse. Jeg vilde have skammet mig for Gud og bedrøvet min Sjæl, hvis jeg var bleven mig selv saa vigtig, at jeg maatte udtrykke, at »andre Msker« ikke vare til for mig. Er da ikke disse andre Msker til for Gud, og er det da ikke for ham langt mere det Fordrede, at jeg ikke indbildt bliver mig selv vigtig, men tilstaaer i Gjærning, at Lydighed er Gud kjærere end Vædderens Fedme!

Var dette en Forbrydelse, siden jeg forhaanes for det? Ja, det var uklogt, uklogt i den usle Kløgts Forstand.

Og nu den ringere Classe, som efterhaanden bliver oplært til i mig at see en Hovmodig, som vil anmasse mig Noget mod den. O, I Daarer, I kan let nok faae Stüvenfængere, der stjæle Eders Penge ud af Lommen som Honorar for at de forvirre Eders Begreber: men En, der virkelig elsker Eder finder I vanskeligere. Man maa være meget ulykkelig, og meget tungsindig, ja man maa vel næsten, naar man er Msk., have en bekymret Samvittighed til Hjælp for at elske Næsten, for at udholde alt Det, som man derved udsætter sig for. – Men man mærker ikke, at de, der leve skjult i Fornemhed, at de just foragte det ringe Msk.

#

NB3:50

#

Min megen Gaaen paa Gaden ansaae man een Gang for Forfængelighed, og var vred. Man anede ikke, at jeg gjorde det for at svække Indtrykket af mig. (det Majeutiske). Nu mærker man, at det [at] gaae meget paa Gaden berører En al Anseelse: og saa bliver man vred paa mig, at jeg ikke holder mere paa mig selv, at jeg ikke er fornem!

NB3:51

#

Jeg kunde dog aldrig ønske mig en anden Tid at leve paa. Saadan Menneskekundskab, ell. Kundskab til Slægten som jeg erhverver lader sig ikke opveie med

Guld; og var just hvad jeg behøvede for at belyse Xstd.

#

NB3:52

#

Det er dog egl. ogsaa en feil Categorie m: H: t: Antagelsen af Xstd, naar Mynster (christelig forstaaet lidt for sundt i Retning af det naturlige Msk.^s Sundhed) siger om dem, som Christendoimen gjør sørgmodige og ulykkelige: jeg veed dog ikke hvorfor jeg skulde antage den Lære, naar jeg ikke har Gavn af den. Thi Categorien er man skal antage Xstd, enten den nu strax gjør En glad ell. sørgmodig. Det Mynsterske kunde let føre til Analogier med Jobs Hustrues Raisonement: vil Du endnu holde fast.

Men Mynster svinger overhovedet altid meget for tidlig af fra det Religieuse til Forretningslivet og Gjeningernes Travlhed. Man mærker saa tydeligt paa Mynster, at der kun er Søndag een Dag om Ugen – de andre Dage leves dog tildeels i andre Kategorier. Just derfor er han stundom saa stærkt greben om Søndagen, men han opdager slet ikke det Religieuses inderlige Vanskeligheder til daglig Brug.

#

NB3:53

#

Publikums Angerløshed.

Fremgangsmaaden er ganske simpel. Ved Hjælp af en Anonym eller saadan En, som ikke rigtigt er Noget (det Ethiske – Answaret) men saadan privat er saadan Digter en allerkjæreste lille Fyr ell. Fætter (fE Forfatter af en Studenter-Comedie for Studenter ∴ for hele Publikum) faaer Publikum sagt den Ondskab og Bagvaskelse som det vil have sagt, derpaa overtager det selv Skylden ell. at være Fader til hvad denne elskværdige lille Protege har givet fra sig. Men at faae Ret mod Publikum er en Umulighed, lige saa umuligt som at fange en Fjært. Publikum er Nonsens. See dette er Rets-Sikkerheden!

NB3:54

#

Man behandler mig i Danmark som man i Engeland behandler en Statsminister, man glemmer ganske Forskjellen: at saa Statsministeren er en høit ophøiet staaende Mand, hvem Staten lønner brillant og lønner med alle dens Udmærkelser med Magten og Herredømmet – og at jeg derimod er en Mag. artium, der for mine egne Penge gjør Nationen den Tjeneste at forskaffe den en Forfatter, noget som den lille Nation ikke har Raad til at have; at jeg hverken har Embede ell. Gage, ell. Magt ell. Indflydelse, men er en privat Mand der omtrent skal leve paa lige Vilkaar med enhver theol. Candidat – undtagen i Henseende til at udskjeldes.

#

NB3:55

#

Ussel Charakterløshed.

Hr Hostrup skriver en Studenter-Comedie, naturligviis med al mulig Hensynsløshed, benyttende al mulig Licents – det vilde jo være ukameratlig af Nogen at have noget derimod! Godt. Men maa det saa ikke ogsaa vedblive at være en Studenter-Comedie ∴ for Studenter. Men hvad skeer Stykket reiser hele Landet rundt, opføres endeligen paa det kgl. Theater – og nu, som jeg seer idag af *Flyve-Posten*, i Norge, hvor man i *Rigs-Tidenden* udendvidere kalder den Person, som skal være mig: Søren Kierkegaard. Jeg betvivler ikke, at man for at gjøre Stykket mere interessant allerede paa Plakaten ligefrem har sat mit Navn.

See det er en Studenter-Comedie! Og den danske Scene har altsaa været nedværdiget til at være Corsar!

Men hvor feigt det Hele. Enten lige fra det første at Stykket kom udenfor Studenter-Foreningen mit Navn paa Plakaten ell. hele den Figur bort.

Det er dog væmmeligt, hvor de Danske vanære sig selv, og med al Iver bestræbe sig for, at Nabo-Folkene maa blive Vidne til vor Skjændsel.

#

NB3:56

#

Det er ypperligt sagt af Augustinus: Gud har vistnok lovet Dig Tilgivelse – men han har ikke lovet Dig den næste Dag.

NB3:57

#

Det at » *Flyveposten*« nu florerer med en lige saa stor Subscription som nogensinde » *Corsaren*« er dog forsaavidt godt, at det beviser hvad det havde at betyde at *Corsaren* var saa overmaade vittig hvilket bevistes af, at den havde saa mange Subscribenter. Nei, Sagen er denne deels er Tiden demoraliseret, og deels kommer der bestandigt og er der kommen en Masse Msker til at læse Blade, som ikke før have læst.

#

NB3:58

#

Det har aldrig været og er ikke en christelig Reformation, der vender sig mod Øvrigheden, som var saa Alt godt; det er altfor verdslig en Bevægelse. Nei det Christelige er at vende sig mod Mængden, thi det Christelige er, at ethvert Msk. maa reformeres, og især da den ugudeligste af alle uchristelige Categorier styrtes: Mængden, Publikum.

NB3:59

#

Den rædsomste Collision

vilde være at tænke sig fE en Fugl, en Svaler forelsket i en Pige. Svalen vilde nemlig kunne kjende Pigen (i hendes Forskjel fra enhver Anden) men Pigen kunde ikke kjende Svalen, ikke fra een eneste af de 100,000 Svaler. Tænk dens Qval naar den ved sin Ankomst om Foraaret sagde »det er mig« og Pigen svarede »jeg kan ikke kjende Dig«.

Svalen har nemlig ingen Individualitet. Man seer heraf, at en Individualitet er Forudsætning for at

elske, denne Udsondringens Forskjel. Deraf kommer det, at de fleste Msker ikke kunne i Sandhed elske, fordi deres Individualitets Forskjel er for ubetydelig.

Jo mere Individualitets-Forskjel, jo mere udpræget Individualitet, desto flere Kjender er det, desto mere at kjende.

I denne langt dybere Forstand sees saa Betydning af det Hebraiske at kjende sin Hustrue, hvad er sagt om Genus-Forskjellen, men det Samme gjælder langt dybere om det Sjælelige, om Individualitetens Prægethed.

NB3:60

#

... Du klager over Din megen Lidelse. Men betænk engang dette. Sæt der gik et Msk. om iblandt os, som sagde jeg veed nok Trøsten, men Ulykken er, at jeg aldrig kan komme til at anvende mit Lægemedel. Thi naar Mskene sende Bud efter mig, saa forvisser jeg mig i Reglen let om, at Sagen ikke er saa farlig – ja, og dette er just Knuden, at Lægemedlet som jeg bruger er i sig selv langt smerteligere og kvalfuldere end deres Smule Lidelse. Eller tænk Dig et Msk, der gik omkring og trøstede Msk, og som sagde: jeg maa da lade som var jeg glad og fornøiet og altid baade havde dandsset og dandsede paa Roser; thi faae Msk. en Formodning blot om, hvad Den maa lide, der netop ved at lide saaledes sættes istand til at trøste: saa vilde de fortvivle.

[a] Eller tænk Dig, at det Msk. som gik omkring og trøstede Andre sagde ved sig selv »hvor dybt og hvor gabende det Saar er som jeg bærer skjult, hvorledes for mig hvert Ønske for Fremtiden jordisk forstaaet er tilintetgjort det veed jeg nok selv, og derfor er det mig dog stundom næsten en Modbydelighed at trøste Andre. Thi i Farens – og i Smertens Øieblik saa gribe de efter Trøsten, det seer ud som forstode vi to hinanden – o, men snart viser det sig at deres Lidelse dog kun var øieblikkelig de leve snart igjen i ganske andre Categorier. Men jeg bliver syg og behøver Trøsten saa længe jeg lever. Vilde jeg da tale ganske ud af mit Hjerte, da vilde jeg hvert Øieblik være ligesom forraadt – thi de forvinde snart deres Lidelse, og blive verdsligt ganske karske igjen – jeg aldrig.«

NB3:61

#

Forunderligt. Den Kategorie: »for Dig« (Subjektiviteten, Inderligheden), hvormed *Enten – Eller* sluttede (kun den Sandhed, der opbygger, er Sandhed for Dig) er just Luthers. Jeg har aldrig egl. læst Noget af Luther. Men nu jeg slaar hans *Postil* op, – strax i *Evangeliet* paa 1ste Søndag i Advent er det han siger »for Dig«, det er derpaa det kommer an. (cfr 2^{det} Blad 1ste Spalte, og 1ste Blad 4de Spalte).

NB3:62

#

Naar det i Forhold til at meddele Noget, saadan uden videre er givet hvad det er at meddele, naar dette følger saa ganske af sig selv, at der ikke skal spildes eet eneste Øieblik paa at tale derom, ja at det er af den Sort Forudsætninger som end ikke behøve at nævnes: saa gaaer det let nok som Fod i Hose med at meddele, hvis man har Noget at meddele. Men naar en Forfatter har et eiendommeligt Begreb om hvad Meddelelse er, naar maaskee just hele hans Eiendommelighed, hans historiske Betydnings Realitet er conce[n]treret heri: ja saa har det lange Udsigter – o, Skole for Taalmodighed. Inden der kan være Tale

om at forstaae Noget af det han har meddeelt, maa man først forstaae ham i hans eiendommelige Meddelelsens Dialektik, og i Alt hvad man forstaaer forstaae denne med. Og denne hans eiend. Meddelelsens-Dialektik kan han jo dog ikke meddele i den traditionelle Meddelelsens Dialektik. Det vilde Tiden rigtignok fordre [af] ham, som naturligt da det er Nonsens. O, lange Udsigter til at blive forstaaet, o Skole for Taalmodighed. Og jo mere et Msk. forstaaer sig selv i hvad han forstaaer desto lettere opdager han, at han ikke bliver forstaaet – kun Mske som selv slet Intet forstaae kan det lykkes med det Sandsebedrag at troe sig forstaaet af Alle. O, Veemod at have forstaaet noget Sandt – og saa at see sig kun misforstaaet. O, Veemod – thi hvad er Ironie i Inderlighedens Hemmelighed Andet end Veemod. Det Veemodige er at være ene om at have forstaaet noget Sandt, og saasnt man er i Selskab med Andre, med de Misforstaaende er dette Veemodige det Ironiske.

NB3:63

#

Text til en Brudevielse

Ordspr: 5, 18.19.

NB3:64

#

Som Overtroen af et Barns Hjerteblood tilberedte Tryllemidlet: saaledes tilberedes i et dybt men skjult lidende Mskes inderlige Qval Lægedommen for Andres Smerte. En saadan trøster Andre, og selv om han ikke paa anden Maade trøstedes, han har dog den Trøst at trøste Andre.

#

NB3:65

#

cfr. Journalen NB² p. 33 off., p 160 o: ff.

blive korsfæstet.

Der var engang en Mand, ham havde som Barn Forældrene fromt indprentet Troen paa Jesum Xstum – da han var bleven Ældre kunde han mindre og mindre forstaae det. »Thi« sagde han »dette begriber jeg vel, at han var villig til [at] offre Livet for Sandheden, og at Han, hvis han offrede Livet, offrede det for Sandheden. Men det jeg ikke begriber er, at Han, som var Kjerlighed, ikke af Kjerlighed til Mskene forhindrede Msk. i at begaae den største af alle Forbrydelser: at slaae ham ihjel.

Sagen er: Christus er ikke Kjerlighed, og allermindst i msklig Forstand, han var Sandheden, Sandheden absolut, derfor kunde han ikke blot ikke forsvare, men han maatte (og det Modsatte havde være[t] ikke til at forsvare, som Svaghed) lade Mskene blive skyldige i hans Død, ɔ: gjøre Sandheden aabenbar indtil det Yderste.

NB3:66

#

2^{den} Juledag.

Thema: Guds Rige er ikke af denne Verden.

2^{den} Juledag (Stephanus) indeholder den nærmere Forklaring til første Juledag, i hvilken Forstand Xstus blev født – for at det naturlige Msk. skal døe.

Man har i den saakaldte Xsthed gjort Julefesten til den store Fest. Dette er aldeles usandt, var hell. ei Tilfældet i den ældste Kirke. Man forvexler det at være Barn og det at være Xsten – det er denne usalige Sentimentalitet med Pebernødderne og Julebarnet.

»De saae Stephanus Ansigt som en Engels Ansigt«. Msklig forstaaet tale vi om, at Barnet seer ud som en Engel, men christelig er en Døende det.

At døe er at fødes

#

NB3:67

#

Det er dog af alle rædsomste Modsætninger den rædsomste, da der raabtes leve Barrabas! Saa langt var Christus fra at faae Ret i Verden. Analogier fattes ikke. Man pleier mere at gjøre opmærksom paa Analogien »korsfæst ham« - jeg skal dog engang fremhæve Analogien »leve Barrabas«.

NB3:68

#

Naar jeg engang skal til at udgive Taler om Forsoningen, bliver det bedst at benævne dem

»Kjerlighedens Gjerning.«

#

NB3:69

#

Christend. forudsætter egl. hos Tilhøreren førend der kan være Tale om at høre dens Lære, at han er kommen saa vidt i Høimodighed og i Aandens Magt over det Verdslige, at alt Dette om Armod, uagtet han selv er fattig, om Sygdom, uagtet han selv er syg, om Fornedrelse og Forhaanelse og Forfølgelse og Forurettelse o: s: v: ikke beskæftiger ham stort: og saa forkynder Xstd. »Syndernes Forladelse.« Det er Xstd. forudsætter, at et Msk. er kommen saavidt, at han kun har een Sorg Sorg over sine Synder - og saa forkynder den Forsoningen. Tænd saa Lygten og gaae om i hele Xstheden og see om Du finder 10 saadanne Msker, der virkelig kun have een Sorg, Sorg over Synden! Og om Søndagen siger Biskop Mynster: hvor saare sjeldent Den, som ret forstaaer, at Synden er Menneskets Fordærvelse - og om Mandagen lader han som var Alt i sin Orden med at hele Landet er christent.

NB3:70

#

Naar Sommerfuglen afdøer fra Puppen – og faaer Vingerne: alt Det, den taber, Svøbet, det er Intet, den taber Intet.

NB3:71

#

... Da han (Stephanus) havde sagt dette, sov han hen – Skulde man ikke ogsaa sagtens kunne sove, naar man har bedet for sine Fjender.

[a] Man siger til et Barn, at det skal sige Noget (E et Fadervor) saa falder det strax i Søvn: o, men for Den, der uskyldigt blev forfulgt, mishandlet, tilsidst dømt fra Livet, er der i det sidste Øieblik kun eet at sige »Fader tilgiv dem« – saa sover han nok hen.

#

NB3:72

#

.... Altsaa Han blev bespottet, bespyttet, korsfæstet – saa dybt fornedret. Og dog der er endnu et lille Træk, som maaskee allerstærkest og rædsomst betegner Fornedrelsen. Du kjender det muligen ikke, Du har aldrig hørt det omtale, ell. Du har hørt det saa tidt – at Du dog ikke kjender det. See, der var en berygtet Stratenrøver Barrabas – ham fordrede Folket frigivet. Ikke sandt Modsætninger belyse hinanden: Xstus og Barrabas – ja og Modsætningerne: korsfæst – han leve!

NB3:73

#

Et godt Exempel paa den Modsigelse der er det Comiskes. En Præst, som bruger Manuscript paa Prædikestolen men snyder – just i det Øieblik han i dristig opadvendt Stilling siger disse Ord »Sjelen svinger sig« just i det Samme opdager han, at han ikke har faaet seet langt nok i Papiret til at gjøre et saa stort Sving – og maa nu see i Papiret.

NB3:74

#

See derfor læres Intet af Historien. De herlige fra svunden Tid staae i Glorie selv Forfølgelse og Deslige tager sig godt ud, en nærmere Opfattelse meddeles ikke. Og saa løber en Yngling hen og misforstaaer, indtil han selv sidder i det for Alvor. Dog saaledes maa det være, ell. lærte Ynglingen ikke primitivt det Gode og Sande.

NB3:75

#

NB.

Det der behøves er en ny theol. Vaabenlære - nye Greb - ved Hjælp af Dobbelt-Dialektiken. Det er en Ynk at see paa den orthodoxe Theologie i disse Tider, den holder paa Vaabnene (og troer det er Forsvars-Vaabnen i stedenfor Angrebs-Vaabnen), den holder paa dem, som hvis En holdt en Stok ved Dupskoen og overrakte den til Angriberen - for at han kunde slaee ham med den. Jean Paul gjør etsteds det Forslag at give Borgervæbningen en Stok i Haanden til at forsvare sig med (thi Geværet forstaae de ikke at bruge, det kan kun Fjenden tage fra dem): saaledes med Theologien i vor Tid, den har blot Virtuositet i at lide Nederlag.

NB3:76

#

Man har virkelig arbeidet herhjemme for om muligt at faae det Spørgsmaal om min Betydning og Virksomhed som Tænkner afgjort paa en dog vistnok uphilosophisk Maade: af Pøbelen - med Næverne.

NB3:77

#

»Den Enkelte«

Et Vink.

»Den Enkelte« er den Kategorie, gennem hvilken, i religiøs Henseende, Tiden, Historien, Slægten skal. Og han, der stod og faldt ved Termopylæ, var ikke saaledes sikkert som jeg er det, der staaer ved denne Snævring »den Enkelte«. Han skulde nemlig forhindre Skarerne fra at trænge igjennem hiin Snævring, trængte de igjennem, havde han tabt: min Opgave er, idetmindste ved første Øiekast langt lettere, langt mindre udsættende mig for den Fare at blive nedtraadt, da den er, som ringe Tjener om muligt at være Skarerne behjælpelig i at trænge gennem denne Snævring »den Enkelte«, gennem hvilken dog,

vel at mærke, i al Evighed Ingen trænger uden ved at blive »den Enkelte«. Og dog, ja, om jeg skulde forlange en Indskrift paa min Grav, jeg forlanger ingen anden end »hiin Enkelte« – er den end nu ikke forstaaet, sandeligen den vil blive det. Med den Kategorie »den Enkelte« tog jeg i sin Tid, da Alt her hjemme var System og System, polemisk Sigte paa Systemet: nu nævnes Systemet aldrig mere. Til den Kategorie er min mulige historiske Betydning ubetinget knyttet. Mine Skrifter ville maaskee snart være glemte, som mangen anden Forfatters. Men var denne Kategorie rigtig, var Det med denne Kategorie i sin Orden, saae jeg her rigtigt, forstod jeg rigtigt, at dette var min, om end ingenlunde lystelige, eller magelige eller taknemlige Opgave, forundtes dette mig, om end i inderlige Lidelser, som de vistnok sjældent opleves, om end i udvortes Opoffrelser, hvilke der ikke alle Dag[e] er et Msk, der er villig til at gjøre: saa staaer jeg, og mine Skrifter med mig.

»Den Enkelte«; med denne Kategorie staaer og falder Xstdommens Sag, efterat Verdens-Udviklingen er naaet saa vidt i Reflexion, som den er. Uden denne Kategorie har Pantheismen ubetinget seiret. Der vil derfor vistnok komme dem, som vide ganske anderledes dialektisk at stramme denne Kategorie (de have heller ikke haft Arbeidet med at faae den frem); men Kategorien »den Enkelte« er og bliver Ankeret, der kan holde igjen mod pantheistisk Forvirring, er og bliver Vægten, der kan lægges paa, kun at de, der skulle arbeide ved denne Kategorie (i Spillet – eller med at anbringe Vægten) maae være mere og mere dialektiske i Forhold til som Forvirringen er større og større. I Forhold til ethvert Msk, som jeg kan faae ind under denne Kategorie »den Enkelte«, forpligter jeg mig, at gjøre ham til Christen, eller, da jo dog det ene Msk. ikke kan gjøre dette for det andet, jeg indestaaer ham for, at han skal blive det. Som »den Enkelte« er han ene, ene i den hele Verden, ene – ligeoverfor Gud: saa gaaer det nok med at lystre. Al Tvivl har tilsidst sit Tilhold i det Timelighedens Sandsebedrag, at man saadan er nogle Stykker, eller saadan hele Mskheden, der tilsidst saadan kan imponere Gud (som »Folket« imponerer Kongen og »Publikum« Conferentsraader) og selv være Christus. Pantheismen er et optisk Bedrag, et af Timelighedens Taager dannet Dunstbillede eller et af dens Reflex dannet Luftsyn, der skal være det Evige. Men Sagen er, doceres kan denne Kategorie ikke; det er en Kunst at bruge den, en ethisk Opgave og en Kunst, en Kunst, hvis Udøvelse altid er farlig og til sine Tider maaskee kunde kræve Operateurens Liv. Thi hvad der gudd. forstaaet er det Høieste, det vil den selvraadige Slægt og de Forvirredes Skarer ansee som Majestæts-Forbrydelse mod »Slægten« »Mængden« »Publikum«
o: s: v:.

Den Enkelte; denne Kategorie er kun een Gang før (dens første Gang) brugt afgjørende dialektisk, af Socrates for at opløse Hedenskabet. I Christenheden vil den lige omvendt anden Gang blive at bruge – for

[a] er og bliver Nyseroden, der kan gjøre Folk ædrue

b Naar han, Missionairen, kommer, han vil bruge denne Kategorie. Thi dersom Tiden venter en Heros, venter den forgjebes, der vil snarere komme Den, som i guddl. Svaghed vil lære Mskene Lydighed – derved, at de i ugudeligt

at gjøre Mskene (de Christne) til Christne. Det er ikke Missionairens Kategorie i Forhold til Hedninge, som han forkynder Xstd., men det er Missionairens Kategorie i selve Christenheden, for at inderliggjøre det at være og at blive Christen.^b

Oprør slaee ham ihjel, ham, den mod Gud Lydige.